

Üldplaneeringu avalik väljapanek algab 20. aprillil

Volikogu võttis vastu ja suunas avalikustamisele Tartu linna üldplaneeringu põhilahenduse.

Uue üldplaneeringu peamine ülesanne on siduda linnaga haldusreformi käigus Tartuga liitunud Tähtvere ala ja kujundada linn ruumiliseks tervikuks. Planeeringus on täpsustatud aga ka paljusid muid teemasid ning kõik üldplaneeringu osad on aruteludeks avatud.

Eelmise aasta suvel toimunud eskiislahenduse avalikustamisel tehtud ettepanekuid ja tagasisidet arvestades on üldplaneeringus tehtud mitmeid muudatusi.

Üks olulisem muudatus on sadamaraudtee määramine valdavalt rohealaks, mille mõnes lõigus on

ette nähtud kvartalisene liiklus. Uuringute tulemusel on leitud, et transiittee ei ole sadamaraudtee koridoris vajalik, küll annab seni tühermaana seisva ala planeerimine suurepärase võimaluse Tartu linnaruumi rikastamiseks ja rohevõrgustiku laiendamiseks.

Vorbuse külas on muudetud kompaktse asustuse arenguala lahendust ning neid alasid ei kavandata enam Vorbuse tee äärde. Linnalise asustuse selgemaks piiritlemiseks on üldplaneeringus ettepanek liita Tähtvere küla osaliselt Tartu asustusüksusega ja Tüki küla osaliselt Ilmatsalu alevikuga. Praegune Ülejõe linnaosa soovitakse jagada kaheks - Ülejõe ja Kvissentali - kuna Kvissentali piirkond on kujunemas iseseisvaks linnaosaks.

Keskkonnamõjude hindamise tulemusel on üldplaneeringus loobutud Sõbra tänava autosillast, täpsustatud on muinsuskaitsealade, kultuuriväärtuste ning looduskaitsealaga seotud tingimusi ja mitmeid muid teemasid.

Üldplaneeringu avalik väljapanek toimub 20. aprillist kuni 20. maini. Linna olulisim arengudokument on uudes digiraamatu vormis <https://gis.tartulv.ee/pohilahendus/yldplaneering2040/> kättesaadav Tartu kodulehel. Samuti saab sellega tutvuda raekoja infokeskuses ja Ilmatsalu huvikeskuses.

Lisainfo:

abilinnapea Reno Laidre, 736 1224, 528 6361

arengu- ja planeerimiskomisjoni esimees Veljo Ipits, 516 5225

Kliinikum jätkab sellel nädalal vaktsineerimist

Alates teisipäevast, 6. aprillist on Tartu Ülikooli Kliinikum jätkuvalt võimalik vaktsineerida COVID-19 vastu 1956. aastal ja varem sündinud inimestel ning 1961. aastal ja varem sündinud COVID-19 riskirühma kuuluvatel inimestel. Vaktsineerimiseks kasutatakse AstraZeneca COVID-19 vaktsiini ning vaktsineerimine viiakse läbi ajavahemikus 6.–10. aprill.

„Möödunud nädalavahetusel vaktsineeriti Tartu Ülikooli Kliinikumis üle 1000 inimese. Kuna vaktsineerimiseks avati vastuvõtuaegasid rohkem ning nii vaktsineerimismeeskonna võimekus kui ka vaktsiinidooside arv oli suurem, jätkab kliinikum vaktsineerimist ka sellel nädalal,“ selgitas kliinikumi vaktsineerimismeeskonna koordinaator Tiina Teder. Ta lisab, et vaktsineerimas käinud inimesed on olnud COVID-19 vastu vaktsineerimisest

väga huvitatud ning motiveeritud seda tegema. Vaktsineerimismeeskonna nimel paneb ta inimestele südamele: „Vaktsineerimine on väga oluline, et kaitsa ennast ja oma lähedasi raske haiguse raskekujulise põdemise eest. Nagu teame, on COVID-19 raske, pika ja keerulise kuluga haigus.“

Vaktsineerimisaja broneerimise võimalus on digiregistratuuris avatud kõigile 1956. aastal ja varem sündinud inimestele ning 1961. aastal ja varem sündinud riskirühma kuuluvatele inimestele. Riskirühma kuulumist saab kontrollida patsiendiportaalis digilugu.ee, sellekohane teavitus on lisatud patsiendiportaali avalehel vasakusse serva.

Vaktsineerimiseks Tartu Ülikooli Kliinikumis tuleb vastuvõtuaeg broneerida üleriigilise digiregistratuuri www.digilugu.ee/login kliinikumi kodulehe vormi kaudu või etteregistreerimiskeskuse telefoni 731 9100 teel.

Lisainfo: www.kliinikum.ee/vaktsineerimine

TOETUSED

PRIAst saab taas taotleda põllumajanduskindlustustoetust

Aprilli kuu 5. kuupäeval algas PRIAs juba viies põllumajanduskindlustustoetuse <https://www.pria.ee/toetused/pollumajanduskindlustustoetus-2021> taotlusvoor. Taotluste vastuvõtt kestab kuni 26. aprillini.

PRIA arengutoetuste osakonna teenuste juht Katrin Märss ütleb, et kahjuks ei ole antud toetus Eestis väga suurt kasutust leidnud. "Põllumajanduskindlustustoetus on põllumehe jaoks heaks vahendiks, et

oma ettevõtte riske maandada ning kutsun kõiki üles võimalust kasutama ja kindlustama kasvõi oma kevadkülvi."

Toetust antakse põllumajandustootjatele, et aidata neil toime tulla kõige levinumate riskidega, mis põllumajanduses esinevad. Toetuse raames hüvitatakse 70% ulatuses põllumajandustootja saagi, loomade ja taimede kindlustusmakseid. Toetust antakse üksnes nende kindlustuslepingute puhul, millega on hõlmatud sellise kahju hüvitamine, mille on põhjustanud ebasoodsad ilmastikuolud, looma- või taimehaigused, kahjurite levik või keskkonnajuhtumist tulenev majanduslik kahju.

Taotluse saab esitada ainult elektrooniliselt e-PRIA <https://epria.pria.ee/> kaudu. Taotluse avaldusele tuleb lisada ka kindlustuspakkumus.

Toetuse määramine ja taotluse rahuldamata jätmine otsustatakse PRIAs hiljemalt 4. juunil 2021. a. Toetuse täpsed tingimused on leitavad toetuse lehelt.

Taotlejad saavad abi küsida PRIA investeringutoetuste infotelefonilt 7377 678.

Tiia Tamm-Suik
Teabeosakonna meediasuhete
juhtivspetsialist
Põllumajanduse Registrite ja
Informatsiooni Amet
7371215
tiia.tamm-suik@pria.ee
www.pria.ee

Ettevõtjad taotlevad maamajanduse mitmekesistamiseks ligi 31 miljonit eurot toetust

31. märtsil lõppes maapiirkonnas majandustegevuse mitmekesistamise investeringutoetuse taotlusvoor. Esialgsetel andmetel taotleb 503 ettevõtjat kokku 30 965 065 eurot toetust.

Kokku laekus põllumajandusettevõtelt 143 taotlust 8 576 460 euro saamiseks, mittepõllumajandusettevõtelt 360 taotlust 22 388 605 euro saamiseks.

"Erinevalt varasematest voorudest on käesolevas taotlusvoorus toetatav ka mittestatsionaarsete masinate ja seadmete soetamine. See loob toetuse saajatele paindlikumad võimalused teenuste osutamisel. Paljud on seda võimalust kasutanud, seetõttu on ka voorus esitatud taotluste hulk tavapärasest suurem," ütleb PRIA arengutoetuste osakonna teenuste juht Kristel Vösu.

Ettevõtjatel oli võimalus taotleda PRIA vahendusel investeringutoetust <https://www.pria.ee/toetused/maapiirkonnas-majandustegevuse-mitmekesistamise-investeringutoetus-2021> projektidele, mis aitavad mitmekesistada ja arendada maapiirkondade majandustegevust väljaspool põllumajandustootmist ning läbi selle

luua maapiirkondades eeldused uute töökohtade tekkeks.

Käesolevaks, viiendaks taotlusvooruks, on eraldatud 14 miljonit eurot, millest põllumajandusettevõtjatele on mõeldud 5,6 miljonit eurot ja mittepõllumajanduslikele ettevõtjatele 8,4 miljonit eurot. Kuna toetusesoove on eelarvest rohkem, otsustatakse toetuste määramine nõuetekohaste taotluste paremusjärjestuse alusel. Taotlusi hinnatakse määramise sätestatud hindamiskriteeriumide https://www.riigiteataja.ee/aktiivis/1270/1202/1003/POM_2015_m25_lisa.pdf põhjal.

Otsused kinnitab PRIA hiljemalt 12. juuliks 2021, projektide elluviimisega võivad ettevõtjad alustada taotluse esitamise päevale järgneval päeval.

Linn ootab taotlusi keskkonnateemaliste väikeprojektide toetamiseks

Tartu Linnavalitsus võtab vastu taotlusi 2021. aasta keskkonnateemaliste väikeprojektide toetamiseks. Projekt tuleb ellu viia sel aastal.

Väikeprojektide finantseerimist võivad taotleda kõik Tartus tegutsevad füüsilisest isikust ettevõtjad ja juriidilised isikud. Linn eelistab rahastamisel mittetulundusühingute või sihtasutuste poolt esitatud taotlusi.

Eesmärgiks on toetada väikeprojekte, mille tegevused toimuvad Tartus ja/või on Tartuga seotud ning käsitlevad jäätmete, vee, õhu, pinnase või keskkonnateadlikkuse teematikat. Väikeprojekte finantseeritakse kuni 80% ulatuses esitatava projekti eelarve summast, kuid mitte rohkem kui 2000 eurot.

Taotlusi võetakse vastu seni, kuni jät-

kub linna eelarves selleks ettenähtud vahendeid.

Keskkonnateemaliste väikeprojektide finantseerimise korraga saab

tutvuda: <https://www.riigiteataja.ee/akt/407022013046>

Taotlused palutakse esitada linnamajanduse osakonnale LMO@raad.tartu.ee

Lisainfo: Tiina Lille

Tartu Linnavalitsuse keskkonnateenistus tel. 736 1328

Üksi elava pensionäri toetuse saamiseks peab aprillist kuni septembri lõpuni vastama kolmele tingimusele

Selleks, et saada oktoobris 115 euro suurust üksi elava pensionäri toetust, peavad 1. aprillist kuni 30. septembrini olema täidetud kolm tingimust. Toetust makstakse neile, kes on vanaduspensionieas, elavad rahvastikuregistri andmetel üksi ja kelle vanaduspension on alla 636 euro kuus.

Sotsiaalkindlustusameti pensioniteenuse juht Signe Viimsalu ütles, et üksi elava pensionäri toetust maksab amet automaatselt ilma ühegi taotluseta neile pensionäridele, kel on 1. aprillist kuni 30. septembrini täidetud kõik kolm tingimust.

„Toetuse tingimustes arvestatakse elukallidusega ja nii tõuseb ka toetuse saamise tingimuseks seatud pensionisumma igal aastal. Kui möödunud aastal pidi toetuse saamiseks jääma igakuise kättesaadava pensioni summa alla 582 euro, siis sel aastal on piiriks 636 eurot,“ rääkis Viimsalu.

Tähele tasub panna, et iga aasta 1. aprillil indekseeritakse pensione ja sellega seoses pensionid veidi suurenevad. Sel aastal tõstab pensione ka erakorraline pensionitõus.

„Paneme südamele, et pensionär ise, tema sugulane või eestkostja jälgiks, et üksi elava pensionäri andmed rahvastikuregistris vastaks tegelikule olukorrale. Toetuse määramisel lähtub amet rahvastikuregistri andmetest. Seetõttu võib juhtuda, et reaalselt üksi elav pensionär jääb toetusest ilma, kuna tema lapsed on vanema juurde sisse kirjutatud, kuigi tegelikkuses on nad ammu välja kolinud,“ selgitas Viimsalu.

Üksi elamise faktil on siiski ka erandeid. Toetust on õigus saada ka eestkostjatel ning eestkostetavatel, hooldekodude elanikel ning inimestel, kes vastavad toetuse saamise tingimustele, kuid kellega samale aadressile sisse kirjutatud inimene viibib hooldeko-

du. Andmed hooldekodus viibimise kohta saab sotsiaalkindlustusamet otse hooldekodudelt.

Kõigile, kelle andmed vastavad toetuse saamise tingimustele, maksab sotsiaalkindlustusamet toetuse automaatselt välja koos oktoobrikuu pensioniga. Kui pensionär ei vasta mingil põhjusel sel aastal üksi elava pensionäri toetuse saamise tingimustele, tekitab tal järgmine võimalus saada toetust järgmisel aastal.

Eelmisel aastal maksis sotsiaalkindlustusamet üksi elava pensionäri toetust ligi 89 900 inimesele kokku üle 10,3 miljoni euro.

Rohkem infot toetuse kohta leiab sotsiaalkindlustusameti kodulehelt www.sotsiaalkindlustusamet.ee/et/üksielava-pensionari-toetus-0.

Sotsiaalkindlustusamet jätkab kontaktivaba teenindusega kuni 18. aprillini

Seoses sellega, et Eesti nakatumisnäitaja 100 000 elaniku kohta on jätkuvalt väga kõrge, pikendab sotsiaalkindlustusamet oma klienditeenindust kinniolekut senise 4. aprilli asemel kuni 18. aprillini. Kliente teenindatakse e-kanalites.

Kliente nõustatakse ja avaldusi võetakse vastu infotelefonil 612 1360, iseteeninduses iseteenindus.sotsiaalkindlustusamet.ee või e-posti teel info@sotsiaalkindlustusamet.ee

Lisaks e-kanalitele võtab amet kontaktse teeninduse peatamise ajal puude raskusastme tuvastamise taotlusi vastu ka telefoni teel. Toetuste ja hüvitiste määramine ja maksimine jätkub tavapäraselt.

Sotsiaalkindlustusameti ohvriabi kriisitelefoni 116 006 ja lasteabitelefoni 116 111 on avatud 24/7.

Sotsiaalkindlustusameti iseteenindusse saab siseneda aadressil iseteenindus.sotsiaalkindlustusamet.ee. Keskkonda saab sisse logida ID-kaardi, mobiil-ID või Smart-ID-ga. Infot teenuste ja toetuse kohta leiab ka ameti kodulehelt www.sotsiaalkindlustusamet.ee

Lisainfo:

Katre Kirst, sotsiaalkindlustusameti kommunikatsiooni-spetsialist,
katre.kirst@sotsiaalkindlustusamet.ee
+372 5331 7372

RATTARINGLUSEST

Elektrirattad jõuavad taas ringlusesse

5. aprillist on tänavatel tagasi rattaringluse elektrirattad.

Elektrirattad tuuakse ringlusesse tagasi järk-järgult, sest ilmaolud on veel heitlikud ning öösiti esineb ka miinuskraade. Elektriratastel pole talverehve ning seetõttu tuleb kasutajatel jälgida, et pärast öökülma poleks teedel poleks musta jääd.

Rattaringluse ratastega sõitmisel tuleb pidada kinni liikluseeskirjadest ja kanda võimalusel kiivrit. Nii nagu ka tavaratastega, tuleb rattaringluse ratasta sõita kas jalgrattateel või sõidu-

Foto: Kristjan Erusk

teel. Kasutajatingimused leiab lehelt www.ratas.tartu.ee/user-agreement.

Infot rattaringluse kohta saab kodulehelt www.ratas.tartu.ee ja infotelefonilt 1789.

Lisainfo: Tartu Linnatranspordi juhataja Roman Meeksa, tel 736 1021, 517 3566

Tartusse ja lähivaldadesse lisandub üle kümne uue rattaringluse parkla

Sel kevadel tuleb Tartusse ja lähikümbruse valdadesse üle kümne uue rattaringluse parkla. Esimesi neist hakatakse paigaldama juba sel kolmapäeval.

Kolmapäeval alustatakse paigaldusega Ringtee, Tartu Maja ja Ilmatsalu parklastest. Lähinädalatel lisanduvad veel Pallase, Märja, Paju, Magaziini, Tervise, Jakobsoni, E-kaubamaja, Kõrveküla ja Luunja parklad. Sealjuures ehitatakse dokkidega parklaks ümber praegune Männimetsa virtuaalne parkla ja virtuaalselt lisandub Kaubabaasi parkla Vinkli-Ravila ristis.

“Rattaringlusega alustades seadsime endale eesmärgiks parklate võrgustiku järkjärgulise tihendamise ning samuti laienemise linnapiiridest väljapoole. Uued parklad muudavad teenuse tuhandetele inimestele paremini kättesaadavaks ning toovad juurde uusi püsikasutajaid. Tartu rattaringluse ratastega on tänaseks läbitud juba rohkem kui 4,3 miljonit kilomeetrit ja kasutus-

Foto: Mana Kaasik

aktiivsus püsib jätkuvalt kõrgena,” ütles abilinnapea Raimond Tamm.

Suve jooksul lisandub veel viis uut parklat ning suve keskpäigaks on neid Tartus ja Tartu lähivaldades kokku juba 92.

Ilmade soojenedes tuuakse jaokaupa tagasi ka elektrirattad. Esimesed neist tulevad tagasi ringlusesse 5. aprillil.

Rattaringluse ratastega sõitmisel tuleb pidada kinni liikluseeskirjadest ja

kanda võimalusel kiivrit. Nii nagu ka tavaratastega, tuleb rattaringluse ratasta sõita kas jalgrattateedel, kergliiklustena märgistatud teel või sõidu- teel. Kasutajatingimused leiab lehelt www.ratas.tartu.ee/user-agreement

Infot rattaringluse kohta saab kodulehelt www.ratas.tartu.ee ja infotelefonilt 1789.

Lisainfo: Tartu Linnatranspordi juhataja Roman Meeksa, tel 736 1021, 517 3566;

Tartu pakub reklaampinda rattaringluse esikorvidele

Tartu Linnavalitsus otsib partneriks ettevõtet, kes soovib rattaringluse rataste esikorvil kuvada oma ettevõtte või brändi reklaami ning toetada sellega rattaringluse arendamist.

Reklaampinna müügist teenitava tulu suunatakse rattaringluse järjepidevale arendamisele ning kasutajasõbraliku teenuse pakkumisele.

Linnavalitsus peab oluliseks, et reklaami pakkuv ettevõtte jagaks selliseid väärtusi nagu keskkonnasõbralikkus, energiasäästlikkus ja tervislikud eluviisid.

Tartu abilinnapea Raimond Tamme sõnul on see ettevõtjatele hea võimalus oma sõnum linnaruumis nähtavaks teha. "Rattaringlust kasutab regulaarselt pea kümme tuhat tartlast. Sajad igapäevaselt linnaruumis ringi liikuvad jalgrattad annavad hea võimaluse teha oma sõnum nähtavaks kümnetele tuhandetele silmapaaridele," lisas Tamm.

Tartu Linnavalitsus ootab pakkumisi ettevõtjatelt hiljemalt 19. aprilliks 2021 meiliaadressil marika.post@tartu.ee. Pakkumine peab sisaldama tasu pinna kasutamise eest ja plaanitava reklaami kavandit. Reklaamipinnana saab kasutada rataste esikorvi. Kokku on rattaid 750. Reklaampinna kasutamise leping sõlmitakse üheks kalendriaastaks ühe partneriga.

2019. aasta suvel käivitas Tartu linna Eestis esimese kogu linna hõlmava rattaringluse, mis koosneb 750 rattast (510 elektriratast ja 240 tavajalgratast) ning üle Tartu linna rajatavast 69 rattaparklast. Sellest hooajast liituvad Tartu rattaringlusega ka Tartu ja Luunja vald ning parklate arv kasvab 92-ni. Rattaringluse ratastega on tänaseks tehtud rohkem kui 1,6 miljonit sõitu ja läbitud enam kui 4,3 miljonit kilomeetrit.

Lisainfo: Tartu Linnatranspordi projektijuht Marika Post, tel 510 9190, Marika.Post@tartu.ee

Foto: Mana Kaasik

Kirjanduslinn soovitab: Astrid Lindgren „Vahtramäe Emil“

Kristjan Luhamets. Foto: Mana Kaasik

Kirjanduslinn Tartu aprilli lugemissoovitus on Astrid Lindgreni teos „Vahtramäe Emil“ (Sinisukk 2006, tõlkija Vladimir Beekman). Raamatut soovitab Tartu Pauluse koguduse õpetaja Kristjan Luhamets.

Kristjan Luhamets ütleb raamatu kohta järgnevat: „Tänu oma lastele olen tutvust teinud kaasaegse lastekirjanduse rikkaliku valikuga ning lugenud unejuttudeks nii vastsündinud kirjandust kui raamatuid, mida olen kunagi ise lapse- na lugenud. Astrid Lindgrenile ei ole ma leidnud võistlejat. „Vahtramäe Emilit“ lugedes läheb meelest jälgida kirjaniku kavatsusi. Imetlen Emili siirast südamlikkust ja julgust õilsa eesmärgi nimel tegutseda. Seda, et parimad kavatsused võivad meid elus sootuks mujale viia, tasub ka täiskasvanutel tähele panna. Puhas süda on siiski parim võimalus olla ettenägelik. Oma laste peale mõeldes lohutan ennast aegajalt kirjaniku tõdemusega, et Vahtramäe Emilist sai hiljem vallavolikogu esimees.“

Kirjanduslinna soovitusel on ajendatud Tartu kuulumisest UNESCO rahvusvaheliste kirjanduslinnade võrgustikku. Teiste soovitustega saab tutvuda siin tartu.ee/et/unesco-kirjanduslinn, suuremat inspiratsiooni saab Tartu linnaraamatukogu lugemissoovituste blogist: www.lugemissoovitus.wordpress.com.

Mais jagab oma lugemiselamust jäätmeteta eluviisi eestkõneleja ja blogi „Suletud ring“ autor Liisa Aavik.

Linn toob mänguväljakute liivakastidesse ka sel kevadel uue liiva

Tartu linn jätkab igakevadist traditsiooni ja veab ka tänava korteriühistute mänguväljakutel asuvatesse laste liivakastidesse uue liiva. Sooviavaldusi oodatakse korteriühistutelt kuni 18. aprillini (k.a).

Linn tasub liiva ja selle transpordi eest. Haljasalade kahjustamise vältimiseks kallutatakse liiv mängukastile lähimale kõvakattega pinnale (võimalusel kohe liivakasti).

Korteriühistutel, kes vajavad oma kinnistutel asuvatesse liivakastidesse uut liiva, palutakse hiljemalt 18. aprilliks täita avalduse vorm Tartu linna kodulehel: <https://www.tartu.ee/et/liivakastid>

Täpsete koguste selgumisel võtab linnavalitsus tarnijatelt pakkumused ja alustab esimesel võimalusel liiva laialivedu. Veograafikust teavitatakse eelnevalt ka ühistuid.

Möödunud aastal vedas linn 59 liivakasti kokku ligi 91 kuupmeetrit liiva.

Lisainfo: Kaimar Kütt, linnamajanduse osakonna linnapuhastuse peaspetsialist, tel 517 0990

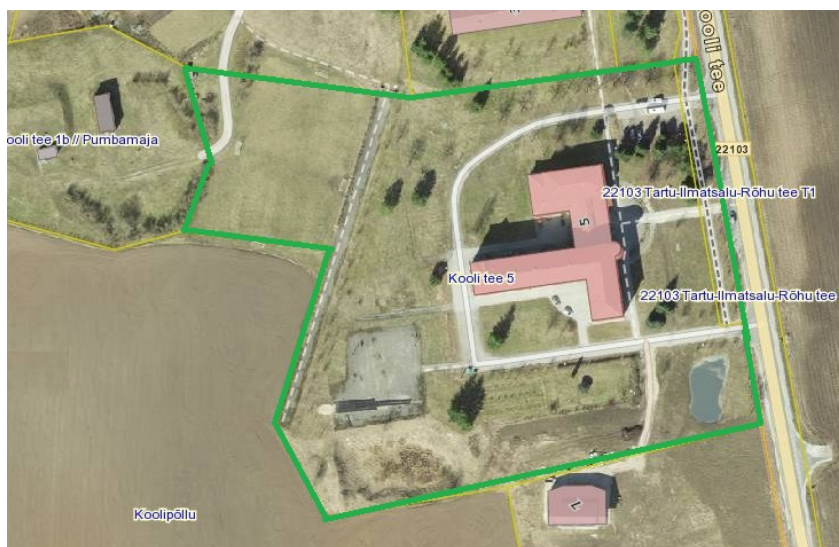
Hea lemmiklooma omanik!

Peagi on kevad käes ja muru roheline. Järjest rohkem hakkavad viibima õpilased kooliterritooriumi haljasaladel ja jalgpalliplatsil.

Meie palve lemmikloomade omanikele:

palun jalutage lemmikloomi kooli territooriumist väljaspool!

On lapsi, kes kardavad võõraid koeri ja üsna ebameeldiv on jalatsite alt leida "üllatusi". Lisame juurde kooli territooriumi pildi, kus võõraste viibimine on keelatud.

Täname mõistva suhtumise eest!

Ilmatsalu Põhikool

Ove Maidla foto

Algab kaasava eelarve ideede kogumine

Tartu kaasava eelarve ideid saab esitada 12. aprillist 2. maini 2021 aadressil www.tartu.ee/kaasaveelarve. Soovi korral saab ideid esitada ka kirja teel (meiliga press@raad.tartu.ee või postiga Tartu Linnavalitsus, Jaani 7, Tartu 51007).

Kaasava eelarve objekt peab olema Tartu linnaga seotud investering maksumusega kuni 100 000 eurot. Kaasava eelarve idee peab pakkuma avalikku hüve, olema avalikus kasu-

tuses ning sellest ei tohi tekkida ebamõistlikke kulusid linna järgnevate aastate eelarvetele. 2022. aastal viiakse ellu vähemalt kaks rahvahääletusel enim hääli saanud ideed.

Pärast ideede laekumist hindavad nende teostatavust rahalisest, tehnilisest ja ajalisest aspektist valdkondade eksperdid. Suvel toimuvad ideede avalikud arutelud, kus selgub, millised ideed jõuavad lõpphääletusele, mis toimub oktoobri alguses.

Kogu kaasava eelarve protsessi vältel oodatakse ideede autoritelt aktiivset kaasalöömist oma idee tutvustamisel.

Rohkem infot: www.tartu.ee/kaasaveelarve

Püsilillede istutamisest ja ümberistutamisest

Kätte on jõudnud suur kevad ja koos sellega ülim aeg planeerida ära istutustööd aias ja kui vaja, siis ka aiataga. Püsilillede liigi- ja sordirikkus on tohutu. Sugugi pole nõnda, et võiksime kõiki püsikuid kohelda ühtmoodi. Igal liigil, enamasti ka igal sordil on oma kasvunõuded, kõrgus, õitsemisaeg, kasvukiirus, valguse ja niiskusenõudlikkus, nõuded kasvupinnase niiskusesisalduse ja teiste omaduste suhtes. Sellest tulenevalt pole hea mõte istutada kõiki püsikuid samal ajal ja viisil. Loodus juba on kord võrreldamatult mitmekesine - seepärast kuluva ära mõned nipid ja tagataskutarkused, et aed saabuval suvel kadestamisväärne välja näeks.

Istutustööde tegemiseks on oluline valida õige aeg, milleks enamasti pannakse tähele, kuna taim õitseb. Igasugused püsilillede kasvamist häirivad tegevused, olgu need siis istutamine, jagamine, ümberistutamine, teisaldamine mujale – on arukas ette võtta enne õitsemist või pärast seda. Varakevadel õide puhkevaid taimi on mõistlik istutada ümber pärast seda, kui õitsemine on täielikult lõppenud. Näiteks võrkjad iirised, puškiiniad, lumekupud ja paljud teised. Suve teisel

poolel ja sügisel õitsevate püsikutega on istutustööd mõistlik läbi viia kevadel, kui on selgelt näha, et taimed kasvama hakanud. Või siis suve hakul, mil taim kasvatab hoolega lehti ja juuri, kuid õienuppe pole veel ilmunud. Õitsemise ajal on kõik püsikud imeilusad ning neid ei tasu piltlikult öeldes labidavälgutamisega šokeerida.

Mille järgi määrata püsilillede välja-kaevamise ja ümberistutamise vajadust?

Püsililled jagunevad laias laastus lühialalisteks ja pikaealisteks. Tasub uurida infot oma aiataimede eluea kohta. Hea oleks tähele panna ka puhmikute õitsemise rohkust – kas õisi on aastast aastalt rohkem või on tendents vastupidine – õisi jääb puhmikul üha vähemaks. Viimasel juhul on see üsna kindel märk ümberistutamise vajadusest. Välja kaevata ja tükeldada on mõttekas aja jooksul suureks ning lopsakaks kasvanud taimed, samuti liiga tihedaks muutunud puhmikud, mistõttu need ei jõua õitseda, õitsevad vähe või kipuvad laiutama naabertaimede arvel. Samas võib muidugi ümber istutada hoopiski need püsikud, mis on jäänud suuremate või kiiremakasvuliste taimede varju.

Vahel juhtub, et aeda juurde muretsed püsikutele on nende esialgne kasvukoht osutunud ebasobivaks, nad ei taha kuidagi edeneda, kiduvad ega paku miskit silmarõõmu. Sellisel juhul on sageli abi taimede ümberistutamisest mõnele muule kasvukohale aias. Alati ei aita ka see võte. Siis tunnistagem tõsiasja, et ega kõik püsikud ei peagi igas aias kasvama ja mõistlik on loobuda konkreetse liigi või sordi ihalemisest.

Pikaealisi püsililli, mis võivad kenasti kasvada ja rikkalikult õitseda aastaid samal kohal, ei pea ilma otsese vajaduseta ümber istutama (pojengid, jumalatelill, aed-päevaliiliad, floksid, käoking jt).

Istutussügavus sõltub peamiselt juurestiku suurusest: istutusauk peaks olema nii sügav ja lai, et juured sinna vabalt ära mahuvad, et nad ei jääks kahekorra.

Tuleks hoiduda istutamisest liiga sügavale – juurekael jäägu 2–3 – 5 cm maapinnast allapoole (pojengid, päevaliiliad). Madalakasvuliste püsilillede jaoks piisab tavaliselt 15–20 cm sügavusest augukesest. Keskmise ja kõrgekasvuliste püsililledele, millel on sageli sügavale ulatuv juurestik, tuleks

kaevata vahel isegi kuni poole meetri sügavune auk (vesikanep, kaelus-vai-gulill, aedvaak).

Sügavamale (juurekael 8–10 cm maa-pinnast allapoole) võib istutada püsiliilli, kes annavad rikkalikult maa-aluseid võsusid (longus metsvits, tonditupik). Aediiriseid istutades peaks risoomi selg mullast välja jääma.

Osad püsikud kannatavad aeg-ajalt külmakergituse tõttu. Seda ei juhtu igal aastal ega igal pinnasel kasvavate taimedega. Kevadeti, just praegu on õige aeg aias sellekohane vaatlus läbi viia. Teistest rohkem kipuvad kerkima näiteks maarja-sõnajalad, helmikpöörised, pojengid, päevaliiliad ja mitmed teised tihke juurepuhmikuga püsililled. Kerkinud taimi ei pea sellepärast kohe ümber istutama, piisab ka multsimisest. Kui aga see töö tegemata jätta, siis võivad taimed edaspidi talvekülmadest kahjustatud saada.

Sibullillede puhul on laialt levinud nõ müügimeeste soovitus: istutage kolme sibula suuruse sügavusele. Aednikuna soovitan mitte karta sügavale istutamist. Gladiolide mugulad võiks vabalt istutada 5-7 mugula sügavusele. Samuti tulbid, nartsissid, varrejuursed liiliad jpt. Pinna lähedale tuleks istutada näiteks madonnaliilia sibulad. Kergemal pinnasel võib istutada mugulad sügavamale, raskemal pinnasel kõrgemale. Kvaliteetsete õite saamise nipp põhineb sibullillede puhul enamasti tõsiasjal, et seni, kuni võsu edeneb pimedas mulla sees, areneb taimel hoogsalt juurestik. Kui võsu jõuab valguse kätte, juurestiku areng aeglustub ja taim rakendab energia peamiselt maapealsete osade kasvatamiseks. Mida kauem mugulad nõ tärkavad, seda tugevam juuresti kujuneb ning taimed on hiljem vastupidavamad põuale, tugevamate vartega, kvaliteetsemate õitega.

Jagamine. Osad püsililled kasvavad enda ümber rikkalikult tütaritaimi (mägijumikas, mõrsjalill, sügisastrid, kaukaasia tähtpea) või annavad isekülvi (kurekell, mitmed päevakübarad). Nende ümberistutamine ei valmista raskusi. Risoomi jagamisega paljundatakse aediiriseid. Oluline on,

et risoomitükile jääks vähemalt üks lehelehvik.

Osa taimi kasvatab suure lopsaka puhmiku (päevaliiliad, mitmed ilukõrrelised: sinihelmikas, vitshirss jt). Kaevake see välja ja eraldage terava labida või noaga mitmeks osaks. Lopsakaks kasvanud taimi ei pea alati välja kaevama, vahel saab ka puhmiku servast juurtega taimeosa kätte (harilik kitse-enelas, purpur-siilkübar, sinine käoking).

Mõnda püsilille aga ei saagi jagada, neid saab kasvatada seemnest (pööriskipslill, hunnitu punanupp, põõsaspojeng jt).

Kärpimine Lopsakate puhmikute ümberistutamisel tasub kärpida lehestikku poole või 2/3 võrra, sest siis ei pea taim pärast istutust närbuma kipuvat lehemassi kõigest väest veega ja toitainetega varustama ning juurdub hõlpsamini. Ümberistutamise käigus tuleb vahel kärpida ka liiga pikalt juurepallist välja ulatuvaid ning kahjustada saanud juuri. Eemaldage kõik surnud juureosad.

Kastmine Peale ümberistutamist tuleb taimi alati korralikult kasta. Kaval on muidugi istutada vahetult enne vihma. Ja üldeldse on igasuguseid is-

tutustöid mõistlik teha pilvise ilmaga või öhtul, kui päevane leitsak on järele andnud.

Istutustöid pole soovitatav ette võtta ajal, mil EMHI on prognoosinud öökülmi. Kevadiste öökülmade oht loetakse Eestis möödunuks juuni esimesel dekaadil.

Konteineritaimi, mida puukoolidest ja aianditest soetatatakse, võib istutada kevadest sügiseni. Enne istutamist oleks hea taim potis kasta ja potist välja võetud juurepalli kergelt muljuda või mõõdukalt lahti harutada. Pange taim ettevalmistatud istutusauku, vajutage muld juurte ümber korralikult kinni ja kastke veel kord. Öitsemisfaasis äsja soetatud potiitaid võib kuni öitsemise lõpuni pidada ka vabalt potis, muidugi mitte unustades kastmist. Pärast öitsemist võib taimed istutada, kärpides ära õisi kandnud varred ja vajadusel ka lehestikku ning juuri. Konteinertaimedel esineb vahel juurte keerdkasv, mis on märk sellest, et taimedele on istutusnõu väikseks jäänud. Sellised keerdunud juured tuleks lühemaks kärpida.

Lembit Kaarna
Aednik

Liigiliselt mitmekesisele istutusalale omavahel ja kasvunõuete poolest sobivate taimede planeerimine nõuab teadmisi ja selle rajamine füüsilist pingutust. Foto: L. Kaarna

Väljaandja: Tartu linnavalitsus
Toimetaja: Lembit Kaarna Tel 551 0131
e-post aiasober@aiasober.ee
Levi OÜ Aiasõber
Küljendus ja trükk: OÜ Tarmest